

українського народу вище власних інтересів, бездоганно виконувати покладені на нього обов'язки, повинні володіти високим рівнем правосвідомості та правової культури, володіти правовими знаннями, ідеями та іншими формами правової інформації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про освіту» від 23.05.1991р. (із змінами і доповненнями).
2. Указ Президента України №992/2001 від 18.10.2001р. «Про Національну програму правової освіти населення».
3. Загальна теорія держави і права/ За ред. В.В. Копейчикова.-К.: Юрінком, 1997.-320с.
4. Опіщенко Н. М Правова система: проблеми теорії К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002.
5. Скакун О. Ф. Теорія держави і права - Х.: Консул, 2001,- С. 484.

УДК 159.95

В.В. Асоцький, науковий співробітник Науково-методичного центру навчальних закладів МНС України.

Психологічне забезпечення навчального процесу в навчальних закладах МНС

Проблема психологічного забезпечення навчального процесу в вищому навчальному закладі МНС в даний час є актуальною. Як наукова проблема психологічне забезпечення навчального процесу в ВНЗ, як правило, розглядається в контексті процесів гуманізації, що проходять паралельно, і формуванні готовності майбутнього спеціаліста до професійної діяльності, безперервного професійного саморозвитку та особистісного самовизначення, що відповідають соціально визнаному іміджу працівників аварійно- та пожежно-рятувальних підрозділів МНС.

До різних сторін проблеми психологічного забезпечення навчального процесу зверталася велика кількість науковців. В той же час, в сучасній психологічній літературі приділяється недостатньо уваги цільовому психологічному забезпеченню навчального процесу курсантів навчальних закладів МНС.

Для успішної професійної діяльності й ефективного працевлаштування молодому фахівцеві необхідно мати не тільки високий рівень професійної підготовки, але й певний набір особистісних якостей. У психологічній літературі умови й фактори, що визначають особистісний і професійний розвиток людини, – одна з найважливіших науково-практичних проблем. У зв'язку з цим мова може йти про зміну стратегій

адаптивної поведінки на більш творчі. Так, наприклад, у гуманістичному напрямку психології основоположною є ідея про самоактуалізацію людини. При цьому необхідним фактором повноцінного розвитку особистості є прагнення цієї особистості до максимально можливого розкриття свого потенціалу й реалізації в практичній життєдіяльності.

Варто відзначити, що процес навчання у вищому навчальному закладі є нібито останньою ланкою в ряді всього педагогічного процесу, що традиційно містить у собі дошкільні установи, школу (ліцей), вищий навчальний заклад.

Період навчання у вищому навчальному закладі є, можливо, найбільш важливим для людини в плані особистісного росту, що відбувається в цей час, реального становлення її як особистості. Цей період характеризується одночасним протіканням ряду специфічних процесів, обумовлених як особливостями навчальної діяльності, так і соціального середовища. До таких динамічних процесів можна віднести:

- професійне самовизначення й пов'язаний з ним розвиток професійно важливих якостей;
- особистісне самовизначення, що включає формування системи особистісних сенсів ціннісних орієнтацій;
- адаптацію до умов навчання й соціального середовища, що також включає засвоєння прийнятих соціальних норм і цінностей.

Закінчення вищого навчального закладу припускає зміну соціального статусу особистості, появу нових соціальних ролей. У цей момент найбільш повно проявляються механізми адаптації, уже сформовані під час навчання в школі й ВНЗ.

Сьогоднішні курсанти вищих навчальних закладів МНС значно відрізняються від своїх попередників. Вони більш динамічні, амбіційні, мобільні, мають доступ до більших інформаційних і технічних ресурсів. Але в той же час у них не вистачає досвіду публічної презентації, недостатньо сформовані уявлення про майбутню професію рятувальника, є труднощі в усвідомленні планів кар'єрного росту, не визначені стратегії протистояння стресу і т.д.

Дані опитувань курсантів і викладачів, що були проведені нами, свідчать про важливість і значимість особистісного фактора як одного з провідних у професійній успішності. Очевидно, що психологічній складовій в процесі навчання відведено невиправдано мало місця. Вирішення цієї проблеми допоможе розкрити психологічні й соціальні механізми формування «молодого фахівця нового типу» і дасть можливість грамотно коригувати процес навчання з урахуванням необхідних перетворень. Очевидна необхідність і актуальність створення системи психологічного забезпечення навчального процесу курсантів.

Мета психологічного забезпечення навчального процесу в навчальному закладі МНС - сприяння розвитку властивостей особистості й

індивідуальності, формуванню ефективної стратегії адаптації до майбутньої професійної діяльності, професійної спрямованості й самореалізації, готовності до вибору кар'єрного шляху.

Взагалі психологічне забезпечення навчального процесу курсантів у ВНЗ призначене для сприяння ефективній роботі всієї системи підготовки молодих фахівців і їхньої реалізації в ході практичної діяльності в органах та підрозділах МНС. Із цим у перспективі пов'язаний подальший розвиток системи цивільного захисту України.

Таким чином, головними завданнями психологічного забезпечення навчального процесу у вищих навчальних закладах МНС можна вважати:

- оптимізацію процесу взаємодії «випускник - підрозділ» (надання курсантам і випускникам допомоги з профорієнтаційних і психологічних напрямків їхньої діяльності);
- формування соціально активного і розвиваючого способу життя курсантів;
- забезпечення особистісного й професійного розвитку курсантів на етапах навчального процесу;
- психологічне й соціальне вивчення курсантів;
- соціально-психологічне інформування курсантів і випускників з питань, що виникають у процесі навчання й профорієнтації;
- консультування курсантів і викладачів із всіх питань цього напрямку.

Зазначені завдання охоплюють всі головні аспекти (етапи) навчання. На їхній базі необхідна розробка програми послідовного психологічного забезпечення, що сприяє утворенню психологічної готовності випускника до зміни його основної діяльності – навчальної на професійну.

Отримання освіти разом з поетапним психологічним забезпеченням – процес поступової адаптації курсанта в період навчання у вищому навчальному закладі до професії, що здобувається, і підготовки його до входження у відповідне соціально-професійне середовище. Результатом цієї комплексної роботи повинні стати: 1) готовність до професійної діяльності, оволодіння її змістом і формою на рівні, достатньому для самостійної роботи; 2) психологічна готовність до ролі фахівця як організатора й керівника, тобто «людини діючої»; 3) психологічна готовність до входження в новий трудовий колектив і навички успішної комунікації в ньому; 4) психологічна готовність до активного, мобільного реагування на зміни, що відбуваються в соціально-професійному середовищі; 5) усвідомлення власної визначальної ролі в досягненні життєвої мети; 6) готовність до реалізації свого особистісного й професійного потенціалу.

Повноцінне психологічне забезпечення навчального процесу у вищому навчальному закладі МНС – це структура, що включає професійних психологів, вихователів, фахівців по роботі з персоналом. Частина психологічної роботи здійснюється у вигляді спільних проектів і

виконується разом. Таким чином, психологічне забезпечення навчального процесу у ВНЗ МНС – це не швидка психологічна допомога. Цими питаннями займаються структурні підрозділи навчального закладу та комплектуючі підрозділи, що сприяє підвищенню рівня психологізації освітнього процесу й працює в тісному контакті з усіма його учасниками. При цьому важлива координація діяльності, активна підтримка й зацікавленість керівництва вищого навчального закладу.

Підводячи підсумки, слід сказати, що психологічне забезпечення навчального процесу у вищому навчальному закладі МНС дозволяє:

- більш мобільно реагувати на процес реформування державної системи цивільного захисту;
- поповнювати комплексну базу досліджень за рахунок діяльності психологів, соціологів, а також курсантів, що проводять науково-дослідну роботу;
- одержати більш точну й детальну уяву про процеси і явища, що відбуваються в курсантському середовищі, про розвиток професійної свідомості;
- корегувати діяльність психологів, вихователів залежно від поточних змін в суспільстві;
- підвищити ефективність і своєчасність заходів, спрямованих на підвищення адаптації випускників до професійної діяльності;
- підвищити конкурентоспроможність вищого навчального закладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Земцова В. И. О принципах и закономерностях адаптации студентов к профессиональной деятельности / В. И. Земцова // Вестник ОГУ. 2000. № 1 (4).
2. Наказ МНС України від 23.02.04р. № 89 «Про затвердження Інструкції з організації психологічного забезпечення службової діяльності аварійно-рятувальних служб».
3. Психологическое обеспечение профессиональной деятельности / Под ред. Г.С. Никифорова. – Санкт-Петербург, 1991.

УДК 378:355

*О.А. Богатчук, студентка 4 курсу Академії пожежної безпеки імені Героїв
Чорнобиля*

*Л.М. Мандрик, викладач Академії пожежної безпеки імені Героїв
Чорнобиля*

Теоретичний аналіз проблеми психологічної компетентності майбутніх працівників МНС в професійній діяльності

Сьогодні вимагає значних змін процесу підготовки майбутніх працівників МНС з метою підвищення рівня їхньої психолого-педагогічної